

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th March, 2025

СИДЕРАТЛАР ТУПРОҚ УНУМДОРЛИГИ ВА ЎСИМЛИК ЎСИШИ РИВОЖЛАНИШИ УЧУН ШАРОИТ ЯРАТАДИ

Отақулова Дилфуза Азаматовна

Жанубий деҳқончилик илмий тадқиқот институти
Тупроқшунослик ва агрокимё лаборатория мудири

Бекназаров Дилмурод Нурмахматович

Таянч докторант

Аннотация:

Сидерат турлари ўз турлари бўйича фарқли бўлиб, ҳар бири ўзининг хусусиятлари ва тупроққа таъсирига эга, бу эса уларни ўсимликлар ривожини учун шароитларни яхшилаш нуктаи назаридан қишлоқ хўжалигида фойдаланиш учун муҳим қилади.

Аннотация:

Сидератные культуры различны по своим видам, и каждая из них имеет свои особенности и влияние на почву, что делает их важными для использования в сельском хозяйстве с точки зрения улучшения условий для роста растений.

Annotation:

Siderate crops vary in their types, and each of them has its own characteristics and impact on the soil, making them important for use in agriculture to improve conditions for plant growth.

Калит сўзлар: Сидерат экин, тупроқ, ўсимлик, сув, минерал ўғит, органик ўғит, унумдорлик, ҳосилдорлик.

Ключевые слова: Сидератные культуры, почва, растения, вода, минеральные удобрения, органические удобрения, продуктивность, урожайность.

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th March, 2025

Keywords: Siderate crops, soil, plants, water, mineral fertilizers, organic fertilizers, productivity, yield.

Кириш: Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 июндаги ПФ-5742-сонли Фармони «Қишлоқ хўжалигида ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида» қабул қилинган.

Сидерат экинларидан фойдаланиш: Сидерат экинлар экиш орқали тупроқ унумдорлигини ошириш ва сув ресурсларидан самарали фойдаланишга эришиш мақсад қилинган.

Ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш: Шўрланган ва деградацияга учраган ерларни мелиорация қилиш, органик ва минерал ўғитлардан фойдаланиш, шунингдек, сидерат экинлар экиш орқали тупроқнинг унумдорлигини оширишга қаратилган чора-тадбирлар белгиланган.

Сидерат экинлар, асосан, тупрақнинг структурасини яхшилаш ва ер устидаги ўсимликлар учун қулай шарт-шароитлар яратиш мақсадида экиладиган ўсимликлардир. Уларнинг асосий фойдалари тупрақни углерод, азот, калий ва бошқа минерал моддалар билан таъминлаш ҳамда тупрақнинг механик хусусиятларини яхшилашдан иборатдир. Улар кўп ҳолларда бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан олдин ёки улар билан бирга экилади.

Сидерат экинлар бу махсус ўсимликлар бўлиб, улар тупрақни яхшилаш, ўсимликларнинг ўсиши учун қулай шароитлар яратиш ва тупрақнинг органик моддалар билан таъминланишини назорат қилиш мақсадида экилади. Сидератлар тупраққа органик моддаларни, азотни ва бошқа минерал моддаларни кўшиш орқали фермер хўжаликларининг ҳосилдорлигини оширишда ёрдам беради. Бу экинлар кўп ҳолларда ўзини-ўзи тиклаш учун фойдаланилади ва уларнинг кўп турлари бор, ҳар бири ўзининг ўзига хос хусусиятлари билан фарқланади.

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfseries.com

30th March, 2025

Сидерат экинларининг турлари: Сидерат экинларининг турлари турлича бўлиб, уларнинг ҳар бири ўзининг тупракқа таъсирини ва ўсимликлар учун фойдаланиш мумкин бўлган хусусиятларига эга.

– бу турга буғдой, арпа, жавдар ва бошқа бир қатор экинлар кириши мумкин. Улар тупракнинг механик хусусиятларини яхшилади ва ундан кейин яна яхши маҳсулот олиш учун асосий экинларга хизмат қилади.

–бу турга эса гарчиса, хантал, рапс ва бир қанча ўсимликлар киради. Улар кўпинча азотни тупракқа қайта киритиш орқали уни бойитади.

– соя, карам ва бошқалар майда ўсимликлар синифига кириши мумкин. Улар асосан органик моддаларни тупракқа қўшади ва ўсимликларнинг ўсиши учун зарур бўлган моддаларни таъминлайди.

Сидератлардан фойдаланишнинг афзалликлари. Сидератлар тупракни мулойимлаштириб, унинг намликни сақлашини таъминлайди, шунга кўра ўсимлик ўсиши учун қулай шароит яратилади.

Азотнинг қайта тикланиши: Айрим сидератлар азотга бой, бу эса уларнинг тупракни бойитишга ёрдам беришига сабаб бўлади. Бу, ўз навбатида, асосий экинлар учун қулай шароит яратади.

Тупрак намлигини сақлаш: Сидератлар намликни сақлашга ёрдам беради, бу ҳолат қишлоқ хўжалигида муҳим аҳамиятга эга.

Сидератларнинг қўлланилиш усуллари: Сидератлар тупракни бойитиш ва органик моддаларни қайта тиклаш мақсадида турли агротехник шароитларда қўлланилади. Уларнинг экилган вақти ва усуллари ҳар бир экиннинг хусусан шарт-шароитларига мос келиши керак. Сидератлар кўпинча асосий экинлардан олдин ёки улар билан бирга экилади, шу орқали тупракнинг параметрлари яхшиланади. Сидерат экинлари ернинг биомассасига таъсир қилганда, уларнинг органик моддалар билан таъминланишида асосий ролни ўйнайди. Улар ерда ўрнашган бактериялар ва микробларнинг фаолиятига таъсир кўрсатиб, эрдаги углерод ва азотнинг сақланишига ёрдам беради. Бу

International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health

Hosted online from Jakarta, Indonesia

Website: econfséries.com

30th March, 2025

экинлар фермерлар учун органик фермерлик ишларига ёрдам беради, чунки улар ернинг унумдорлигини ошириш ва топиларни узоқ муддатда сақлашга имкон яратади.

Хулоса:

Сидерат экинларининг аҳамияти ҳар йили кўпроқ аниқланмоқда. Улар фақат тупракнинг хусусиятларини яхшилабгина қолмай, балки кластер, фермер, деҳқон хўжалик учун қишлоқ хўжалик маҳсулдорлигини ошириш учун муҳим рол ўйнайди. Ҳар бир фермер учун сидератларнинг қўлланилиши тупракни муҳофаза қилиш, ўсимликларнинг ўсишини рағбатлантириш ва фермерлик хўжалигини янада самарали қилишга ёрдам беради. Сидерат экинларининг биомассаси ернинг фаолияти ва унумдорлиги учун жуда муҳим аҳамиятга эга. Жавдар ва хантал ўсимликлари ернинг органик моддалари билан бойитилишига ёрдам беради, уларнинг тез ўсиши ва юқори биомасса ҳосили ерни тиклаш ва ёрдам берувчи вазифаларда муҳимдир. Ернинг биологик активлигини сақлаш ва узоқ муддатда унумдорликни ошириш учун сидератлар энг яхши вариантыдир.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2019 йил 17 июндаги ПФ-5742-сонли Фармони «Қишлоқ хўжалигида ер ва сув ресурсларидан самарали фойдаланиш чора-тадбирлари тўғрисида» қабул қилинган.
2. Сидераты Осенью, Весной Или Летом: Как И Когда Сеять <https://eos.com/ru/blog/sideraty/>
3. Что такое сидераты
4. <https://designhomes.ru/ogorod/sideraty?ysclid=lsvwuijcpf944061776>
5. Что такое сидераты и зачем их сеять <https://lifehacker.ru/siderity-kogda-seyat-i-kogda-zakapyvat/?ysclid=lsvx5trrkb637935756>.